

Nr 137.

Av herr **Domö m. fl.**, om sänkning av gällande taxor för transport av svensk frukt med järnväg till Norrland m. m.

Vid upprepade tillfällen under de senast gångna åren ha röster höjts för att få till stånd en sänkning av gällande taxor för transport av svensk frukt med järnväg till Norrland. Senast hösten 1936 begärde Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund i en den 6 november till regeringen ingiven skrivelse, att en dylik fraktlindring skulle medgivas. Regeringen ställde sig välvillig till frågan och anslog medel dels till inköp av frukt, dels till bestridande av transport- och distributionskostnaderna för densamma.

Vid detta tillfälle — liksom flera gånger tidigare — gjordes framställning till kungl. järnvägsstyrelsen om fraktlindring eller fraktfrihet. Järnvägsstyrelsen ställde sig emellertid avvisande till förslaget dels av principiella skäl och dels med hänsyn till de konsekvenser, som ett särskilt medgivande för frukt skulle kunna medföra för andra produkter, en inställning hos ett statens affärsdrivande verk, som icke är svår att förstå.

Vid bedömandet av denna fråga måste hänsyn tagas till rådande svårigheter för de svenska fruktodlingsproducenterna att med nuvarande höga fraktsatser hävda sig i konkurrensen på fruktmarknaden. Den importerade frukten fraktas nämligen till vårt land i stor utsträckning pr båt och därvid tillämpas huvudsakligen samma fraktsats vare sig avlastning sker i Göteborg, Malmö, Stockholm eller t. o. m. i hamnstäderna i Norrland. Transportering av svensk frukt båtledes till Norrland har däremot enligt erfarenheten visat sig mindre lämplig med hänsyn till den ofta nödvändiga allt för stora kassationen av skadad vara. De gällande fraktsatserna å järnväg för transport av frukt äro följande:

För vagnslastgods 5 ton per vagn enligt tariff 6

» » 10 » » » » » 7 A.

För 5 tons vagn och 500 km. blir fraktsatsen kr. 3:40 per 100 kg.

» 10 » » » » » » » 2:84 » » »

Sker transporten som ilgods utgår tillägg för lättfördärvligt gods, vartill räknas frukt med 20 % på gällande fraktgodsfrakt.

En granskning av dessa fraktsatser ger vid handen, att vid transport av den billigare frukten, exempelvis sådan som på produktionsorten i södra Sverige betingar ett pris av 31 öre pr kg, frakten till konsumtionsorter i Norrland uppgår till en tredjedel eller mera av kilopriset. Då försäljningen av frukten i regel sker i poster å 5,000 kg eller därunder, finner man sålunda, att en högggradig fördyring av frukten åstadkommes av fraktpålägg, vilket givetvis i sin tur avsevärt förhindrar konsumerandet av svensk frukt.

I detta samband vilja vi även beröra frakten för den s. k. fabriksfrukten, d. v. s. den frukt, som på grund av skönhetsfel eller på grund utav sin olämpliga storlek tillika med den fullt friska fallfrukten omhändertages vid fabrikena för tillverkning av moser, marmelader, koncentrat för läskedrycksindustrien m. m. Frakten för denna frukt måste anses ännu mera betungande; den uppgår i genomsnitt till c:a 3 öre pr kg, medan priset på samma frukt är c:a 8 öre pr kg, vilket med andra ord vill säga att nära 40 procent av inköspriset åtgår till frakt.

Av ovanstående framgår att fraktavgifterna för den svenska frukten utgöra en väsentlig del av priset och otvivelaktigt i betydande grad hämmat konsumtionen av densamma på orter, avlägset belägna från produktionsorten. Då vetenskapliga undersökningar ådagalagt att den svenska fruktens näringsvärde och vitaminhalt äro betydligt överlägsna den importerade fruktens, måste det anses i hög grad önskligt att de konsumtionsinskränkande hindren för den svenska frukten så långt som möjligt elimineras. Enbart den högre vitaminhalten borde motivera åtgärder i detta syfte. Önskvärdheten av att söka förbilliga fraktkostnaderna på svensk frukt vinner desto mer i styrka, som därmed sammanfaller vikten av att intet underlåtes att främja folkhälsan i Norrland.

I enlighet med dessa synpunkter vilja vi därför i första hand föreslå, att statsmedel anvisas redan i år för nedsättning av kostnaderna för fruktens befraktning från de fruktproducerande områdena i mellersta och södra Sverige till Norrland, så att den värdefulla svenska frukten i denna landsdel ej behöver betinga sådana priser, att konsumtionen därav försvåras. Storleken av ett dylikt anslag till fraktlindring kan givetvis på förhand svårigen beräknas, men vi ha stannat för att tillstyrka ett förslagsanslag å 50,000 kronor; genom att vi välja förslagsanslagets form ges Kungl. Maj:t möjligheter att alltefter behovet jämka beloppet uppåt. Av de två tänkbara utvägarna, att ställa beloppet till järnvägsstyrelsens förfogande eller att det samma av Kungl. Maj:t överlämnas till fruktodlarorganisationerna, synes den senare vara att föredraga. Dels skulle den vålla järnvägsstyrelsen mindre besvär och dels torde ifrågavarande anslag under alla förhållanden blott kunna komma i åtnjutande av frukthandlarorganisationerna. Vi förutsetta nämligen, att vid anslaget beredning vissa bestämmelser angående sortering och packning utfärdas, så att garanti erhålles för att endast fullgod vara göres till föremål för fraktlindring, vilket exempelvis kan ske därigenom, att de lådor, varigenom frukten transporteras, förses med särskild be-teckning och avsändas under odlarorganisationernas kontroll. I det fall, att medlen av Kungl. Maj:t skulle ställas till fruktodlarorganisationernas förfogande, måste självfallet med utbetalandet av statsbidraget anstå till dess fraktbevis företetts.

Vad gällande fraktsatser å frukt i övrigt beträffar synas desamma icke vara ägnade att underlätta den svenska fruktens vare sig ändamålsenliga distribuering eller förmåga att konkurrera med utländska produkter, helst som Sveriges tullsatser under den skyddade tiden av året tillhöra de lägsta

och följaktligen göra Sverige till en begärlig marknad för de fruktexporterande länderna, vare sig dessa tillämpa systemet med utförselpremier eller icke. Med hänsyn till den nu pågående revisionen av statens järnvägars frakttaxor finna vi det påkallat, att riksdagen för Kungl. Maj:t understryker vikten av att största möjliga hänsyn toges till den svenska fruktodlingens rättmätiga intressen.

Med hänvisning till vad vi ovan anfört, få vi sålunda hemställa,

dels att riksdagen i anslutning till vad i motiveringen anförts och enligt bestämmelser, som det må ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda, måtte till fraktlindring för svensk frukt å statens järnvägar till Norrland anvisa under nionde huvudtiteln ett förslagsanslag å 50,000 kronor,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville understryka vikten av att de svenska fruktodlarnas intresse av gynnsammare fraktsatser måtte beaktas vid den pågående revisionen av statens järnvägars frakttaxor.

Stockholm den 23 januari 1937.

Fritiof Domö.

Th. Borell.

J. B. Johansson.

Gustaf Velandér.

M. Svensson.

Nils Gabrielsson.

Gustaf Tamm.